

CHUKÁT-BÁLÁK

Chukát – Bálák hetiszakaszok tartalma חקת-בלק

Első szakaszunk – Chukát (4Mózes 19:1–22:1.) – a Vörös Tehén misztériumával kezdődik, majd a Pörlekedés Vizénél történt afférral, és annak következményeivel folytatódik. Megkerülik Edom földjét, miután királya megtagadja a kért átvonulási engedélyt, és meghal Áron Hor hegyén. Későbbi vándorlásaik során mérges kígyók marják meg a népet, és Mózes parancsot kap, hogy – ellensúlyozásul – rézkígyót csináljon, s aki ránéz, meggyógyul. A szakasz az emorita Szichon ellen viselt győzelmes háborúval fejeződik be.

Isten megismerteti Mózesrel a vörös tehénnel kapcsolatos törvényeket; ennek az állatnak a hamvai megtisztítják azt, aki egy halott érintése folytán beszenyeződött. – **4Mózes 19.**

Negyven évi sivatagi vándorlás után Izrael népe elérkezik Cin pusztaságába. Mirjám meghal, a nép pedig szomjazik. Isten utasítja Mózesre, hogy szőljön egy sziklához, és parancsolja meg neki, hogy adjon vizet. Mózes feldühödik a lázadó izraeliták miatt, és mérgében rácsap botjával a sziklára. Víz fakad a sziklából, de az Örökkévaló közli Mózesrel, hogy sem ő, sem Áron nem léphetnek be az Ígéret Földjére. Áron meg is hal Hór hegyén, és a főpapságot fia, Elázár veszi át tőle. – **4Mózes 20.**

Az elégedetlenkedés újabb kitörését – „beszél a nép Isten és Mózes ellen” – követően mérges kí-

gyók támadják meg az izraeliták táborát. Isten utasítja Mózesre, hogy készítsen egy rézkígyót, helyezze azt egy hosszú pózna tetejére, és aki arra felpillant, felgyógyul a kígyómarásból. – **4Mózes 21:4–9.**

A hetiszakasz különböző háborúkról számol be. A zsidó nép folytatja a vándorlást a Szentföld felé, és ennek érdekében át akar jutni Edom földjén. Az edomiták nem engedélyezik a zsidóknak az átvonulást, így egy kisebb csata után a zsidók megkerülik Edomot. Ezek után ismét sikeres harcban vesznek részt a kánaániták ellen. Mózes további csatába viszi a népet az emorita királyok, Szichon és Og ellen – mert meg akarják gátolni, hogy Izrael átvonuljon a területeiken –, és elfoglalja területeiket, amelyek a Jordántól keletre fekszenek. – **4Mózes 20:14–21.; 21:1–3., 21–22:1.**

Második szakaszunk – Bálák (4Mózes 22:2–25:9.) – részletesen leírja, hogyan bérelte fel páni félelemben Bálák, Moáb királya Bileámot, a mezopotámiai varázslót, hogy jöjjön ésátkozza ki a határon felvonuló, Kánaánba készülő zsidó népet. Ezt Bileám „legjobb tudása szerint” meg is kísérli, de csütörtököt mond: átok helyett áldás jön a szájából.

Bálák, Moáb királya, magához hívhatja Bileám prófétát, hogy az megátkozza Izrael népét. Út közben a szamar megmakacsolja magát, mivel meglátja az angyalt, akit az Örökkévaló azért küldött, hogy elállja az útjukat. – **4Mózes 22:2–41.**

Bileám háromszor, három különböző helyről próbálja meg elmondani átkait, de mindhárom alkalommal áldás hagyja el a száját. Bálák az idők végezetéről és a Messiás eljövételéről is prófétál. – **4Mózes 23–24.**

Izrael fiai áldozatul esnek a moabita lányok csáberejének, és azok ráveszik őket, hogy leboruljanak Peor bálványa előtt. Amikor egy magas rangú izraelita tisztviselő nyilvánosan bevisz a sátrába egy midjánita hercegnőt, Pinchász mindkettőjüket megöli, véget vetve ezzel a nép körében dühöngő csapásnak. – **4Mózes 25:1–9.**

שבת שלום

Hetiszakasz: Chukát - Bálák (חוקת-בלק)

Hetiszakaszunkban népünk három olyan kiemelkedő alakjával találkozunk, akik az egyiptomi kivonulás során álltak Izrael élén: Mózes, Áronnal és Mirjámmal. Így mondja Micha próféta (6:4) a Bálák hetiszakaszhoz tartozó háftárában: „Mert felhoztalak Egyiptom országából ... és előtted küldtem Mózes, Áront és Mirjámot”.

A Talmud a következőt írja a Táánit traktátusban: Három jó vezető állt Izrael élén: Mózes, Áron és Mirjám, és három jó ajándékot kaptunk általuk: a kutat, a felhőt és a mannát. A kutat Mirjám érdemében, a felhőt Áron érdemében, a mannát Mózes érdemében ... meghalt Mirjám, eltűnt a kút ... meghalt Áron, eltűntek a dicsőség fellegei ... ám mindkét dolog ismét megjelent Mózes érdemében. Meghalt Mózes és minden eltűnt... (Táánit 9/a)

Ez alapján Mirjám érdemében volt vize Izrael népének negyven éven át, Mózes érdemében kapott Izrael népe „kenyeret az égből” minden reggel és Áron érdemében védtek őket a dicsőség fellegei. A negyvenéves vándorlás végén, amikor két pásztor lelke eltávozott, Mózes érdemében tértek vissza az ő érdemükben kapott dolgok.

E pásztorok halála kapcsán furcsa dologra lehetünk figyelmesek. Áron haláláról ez áll: „és megsiratta Áront Izrael egész háza ... a férfiak és a nők”. Mózes haláláról azonban csak ennyit olvashatunk: „És megsiratták Mózes Izrael fiai”. Rási rámutat, hogy nem az áll, hogy „Izrael egész háza”, csupán annyi, hogy „Izrael fiai”, tehát csak a férfiak siratták meg.

Vajon miért történt így? Mózesről kapták a mannát negyven éven át. Élelem nélkül nem lehet fennmaradni, mégsem gyógyozta meg mindenki. A nők egyáltalán nem, és a férfiak közül sem mindenki. Mirjámtól kapták a legfontosabb dolgot, a vizet, hiszen étel nélkül még viszonylag hosszú ideig ki lehet bírni, de víz nélkül nem. A hetiszakaszban olvashatjuk, hogy a nép a következő kérdést szegezi Mózesnek és Áronnak: „**Miért hoztatok minket meghalni a sivatagba?**” Arról azonban sehol sem olvasunk, hogy valaki meggyógyozta volna Mirjámot. Áront viszont, akinek érdemében a dicsőség fellegeit kapta Izrael népe, s akinek halálával csupán e felhők távoztak, mindenki meggyógyozta, férfiak és nők egyaránt.

Úgy tűnhet, hogy éppen fordítva lett volna logikus, és Mirjám és Mózes halálát kellett volna mindenkinek megsiratnia, hiszen tőlük érkezett az élethez legfontosabb két dolog, a víz és az élelem. Áront pedig, akitől a dicsőség felhőit kapták, csak annak kellett volna meggyógyoznia, akinek fontos volt Izrael dicsősége.

Miben állt tehát Áron, a kohén nagysága, amiért az egész nép megsiratta? Rási magyarázata szerint Áron állandóan a békét kereste és helyreállította a szeretetet a veszekedő emberek és házaspárok között. A Midrás részletesen elbeszéli, hogy miként történt mindez: „Két ember összekülönbözött Áron leült az egyikkel, és azt mondta neki:

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Hetiszakasz: Chukát - Bálák (חוקת-בלק)

Fiam, tudd meg, hogy azt mondta a másik: szégyellem magam, amiért megbántottam a barátomat'. Ezután pedig addig beszélt a lelkére, ameddig a harag el nem távozott belőle. Miután végzett, elment a másik emberhez és így szólt hozzá: »Képzeld mit halottam a társadtól: „**szégyellem magam, amiért megbántottam a barátomat**”. Ezután pedig addig beszélt a lelkére, ameddig a harag el nem távozott belőle.

Amikor a két ember összetalálkozott, összeölekeztek és megcsókolták egymást (**Ávot deRabbi Nátán, 12:3**). Áron, a kohén legfőbb célja az volt, hogy közel hozza egymáshoz az embereket, ahogy a Misna (**Ávot 1:12**) tanúsítja: »Szerette a békét, törekedett a békére, szerette a teremtményeket és közel hozta őket a Tórához«. Mindez magyarázatot ad még egy olyan jelenségre, melyet csak Áronnál láthatunk. Ő az egyetlen ember, akinek halálozási dátumát megtaláljuk a Tórában:

„**És meghalt ott a negyvenedik évben ... az ötödik hónapban, a hónap első napján**” (**Mászé hetiszakasz, 33:38**). A Lubavicsi Rebbe a következőt mondta erről: „**Nincs senki más, akinek pontosan megtalálnánk a halálozási dátumát az Írásban. Sem Ávráhámnak, Jiccháknak vagy Jáákovnak, sem Noénak vagy Ádámnak, de még Mózesnek vagy Mirjámnak sem ... Igaz, Mózes és Mirjám halálának napját mégis ismerjük, azonban csak a szóbeli tanból**”.

A Lubavicsi Rebbe így magyarázta ezt: „**Mivel Áronnak egy kiemelkedő tulajdonságát hangsúlyozzák, mely szerint a 'békére törekedett és helyreállította a viszálykodók közötti szeretetet', ezért nem csoda, hogy a Tóra különleges fontosságot tulajdonít a halálának és közli annak pontos dátumát, miközben másnál ezt nem találjuk meg**”.

Ebből az emberi természet egy fontos jellemzőjéről tanulhatunk. Ha valakinek élelmet és vizet adsz és ezzel megmented az életét, az még nem biztosítja, hogy hálás lesz és jó szívvvel gondol majd rád (hacsak nem látod el folyamatosan a későbbiekben is...). Ha azonban megdicsérsz vagy megvigasztalsz valakit, akkor arra örökre emlékezni fog. Így áll a Talmudban az adakozás parancsolatával kapcsolatban: „**Ha valaki pénzt ad egy szegénynek, az hat áldásban részesül, aki viszont a szavaival vidítja fel, az tizenegy áldásban**” (**Bává Bátra 9:1**). Vajon miért? Mert a pénz ideiglenes dolog. A szegény másnap ismét pénzre szorul majd. A vigasztaló szavakra azonban örökre emlékezni fog, mert azok adnak neki erőt arra, hogy megküzdjön a nehézségekkel.

Ez az, amit mindannyian képesek vagyunk adni. Ez Áron, a kohén tanítása.

Glitzenstein Smuel Rabbi

Menachem Meron: „Chukát” Az élő Biblia című könyvéből

A „TELJES” EREC JISZRÁEL

Hetiszakasunk a pusztában vándorló Izrael első komoly háborúját beszéli el, ami nemcsak győzelemmel, hanem bizonyos mértékig honfoglalással végződött. Mikor Izrael fiai elindultak a Vörös-tengertől, hogy birtokukba vegyék Kánaán országát, a mai Transzjordánia területén kellett átmenniük. Nem volt tervbe véve a terület elfoglalása, még kevésbé annak betelepítése. Az Ábrahámnak ígért országhatárok keleten a Jordán folyó és a Holt-tenger voltak. (Gen. 15/18., Deut. 11/24.)

Ennek megfelelően átvonulási engedélyt kértek az ott uralkodó két királytól, Szichon az emoriták és Ug a Básán királyától. Mózes követeket küldött hozzájuk, mondván: „**Hadd menjünk át országodon, nem megyünk át mezőkön és szőlőkön, nem isszuk a kutak vizét, az országúton megyünk majd, amíg elhagyjuk határodát.**” (Num. 21/21-22.)

Előbb Szichon, majd Ug nagy sereggel vonultak fel Izrael fiaival szemben, de vereséget szenvedtek. Mózes a győzelem után sem szándékozott betelepíteni a területet. Csak Reuvén, Gád és Menase fél törzsének kérésére engedett, mikor azok megfogadták, hogy élcsapatként (chalicim) vesznek részt a harcokban, amíg egész Kánaánt el nem foglalják. Fogadalmukat be is tartották. De, amikor Józua idejében oltárt akartak emelni letelepedésük területén (Transzjordánia), az egész nép felkelt ellenük, mert azt hitték, hogy el akarnak szakadni. (Abban az időben a Szentély jelképezte a nemzeti függetlenséget.) A hozzájuk küldött küldöttség feje, Pincász főpap így szólt: „**Ha tisztátalannak érzitek a nektek adott területet, jertek át az országba (a Jordán nyugati partjára) és telepedjete le közöttünk, ahol Isten Szentélye lakozik.**” (Jos. 22/19.) A két és fél törzs megnyugtatta a népet és vezetőit, hogy az oltárt emlékül emelték és nem szándékoznak külön szentélyt építeni.

A Tórában és Józua könyvében leírt elbeszélések arról tanúskodnak, hogy az ígért Földjének szentsége csak a Jordánig terjed és nem annak másik partjára. Történelmünk során azonban többször is birtokunkban volt a Jordánon túli terület. Dávid király leigázta Moávot és Ammant (i.e. 980-970), területüket elfoglalta és országához csatolta. A terület örökségül szállt fiára, Salamon királyra (i.e. 970-930). A chasmoneusok korában Alexander Jánáj (i.e. 103-76) szintén uralta a Jordánon túli részt. Legutoljára a Balfour-deklaráció tekintette a Jordán mindkét partját zsidó nemzeti otthonnak. Csak a gyarmatügyi miniszter, Winston Churchill választotta le Transzjordániát 1922-ben a zsidó nemzeti otthontól és állította fel benne az angoloktól függő emírséget.

Mostanában nagyon sok szó esik a „teljes Erec Jiszáel”-ről (**Erec Jiszáel Háslémá**). Minden bizonnyal csak a Jordán nyugati partjára gondolunk (Ciszjordánia). Hosszú történelmünk során azonban igen sokszor változott a független zsidó állam területe. Többnyire nem volt a kezünkben a Jordánon inneni terület sem egészen. A Babilóniából visszatértek nem mondhattak többet magukénak, mint az ország középső részét. Nechemja volt az, aki Jeruzsálemet megerősítette, fallal vette körül és kötelezte a nép tíz százalékát az odaköltözésre. (**Nechemja 11/1., i.e. 434**) Sem az ő idejében, sem a perzsa vagy Nagy Sándor után a görög uralom korában az ország nem volt független, hanem egy nagyobb körzetnek kis részeként szerepelt. A vezetés a főpapok kezében volt és tényleges hatalmuk Jeruzsálemre és környékére korlátozódott.

Végül a chasmoneus szabadságharc (i.e. 167) vetette meg az alapját a második független Zsidó Államnak (i.e. 142-ben). De csak Alexander Jánáj idején nyerte el az Állam teljes kiterjedését, beleértve a tengerpartot és a Jordánon túli terület egy részét.

Ellenségek akkor sem hiányoztak akár a közöttünk lakók, akár az országon kívül élők közül. De mindaddig, míg a nép egységes volt, nem lehettek úrrá rajtunk. A testvér-viszály Jánáj két fia, Hyrkanos és Aristolus között vetett véget Júdea önállóságának és hozta ránk a római igát. (i.e. 63-ban.) A „teljes” Erec Jiszáel a történelem során sokszor változott. Ami mindvégig szilárd pont volt a zsidó hitben, eszmevilágban, az Jeruzsálem városa. Érte imádkoztunk kétezer éven át, benne láttuk Erec Jiszáel központját, szívét mind a mai napig.

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

Rabbi Yaakov Haber: Bálák

Az igazi Bileám

Bálák hetiszakasa első olvasásra azt a határozott benyomást kelti Bileámról, hogy jó ember volt. Nem száll szembe az Örökkévalóval, Bálák előkelősége nem tudja őt megfélemlíteni, angyalokat lát, próféciákat kap, csodálatos áldásokat fogalmaz meg és Izrael népét magasztalja.

Rási kommentárjában azonban azt olvashatjuk, hogy jóslatai nem voltak valóságosak, ő maga pedig közönséges, antiszemita és megalkuvó volt. Bölcseink Bileám „**hárásának**”, azaz gonosz Bileámnak nevezik. Miért van ez az éles ellentmondás az írott és a szóbeli tan között.

Bölcseink ezt így magyarázzák: míg a Tóra, az írott szöveg áttekintést nyújt arról, milyennek látszott Bileám, addig a szóbeli hagyomány érzékelteti, milyen is volt ő valójában, milyen volt az igazi Bileám. Mindebben az életben megnyilvánuló dolgok kettőssége rejlik. Az ember tűnhet nemesnek, erkölcsösnek, idealistának, szentnek, és bizonyosak lehetünk benne, hogy a Föld legkülönlegesebb személyével állunk szemben. Aztán bepillantunk Rási kommentárjába és máris egész másként fest a dolog.

Az Örökkévaló végtelen bölcsességgel megalkotott egy összetett vezetési rendszert, mely az égi irányításon és a szabad választás lehetőségének fenntartásán alapul. Az Örökkévaló megteremti a létfeltételeket minden teremtmény számára, de a létfenntartáshoz felhasználható eszközök lehetnek jók és rosszak. Egyszer megkérdezték Rav Yaakov Kaminetskytől: **„Ha az Örökkévaló nem akarja, hogy az emberek csaljanak és lopjanak, akkor miért ad a csalóknak és tolvajoknak olyan sok pénzt?”** Rav Kaminetsky ezt válaszolta: **„Ők nem az Örökkévalótól kapták a pénzt, hanem a szitrá áchrától (a másik oldaltól).”**

Nem tudom pontosan mit jelent, hogyha valakit a szitrá áchrá **„finanszíroz”**, de abban biztos vagyok, hogy én nem kívánkozok oda. Azok a vallási erőfeszítések, melyek tisztességtelenül szerzett pénzen alapulnak, nem fognak fennmaradni. A beléjük vetett energia hasztalan. Vannak jó eszközök és rossz eszközök. Van jó és rossz spiritualitás. Ez olyan, mint a testépítés. Valaki hónapokig treníroz, hogy elérjen egy edzettségi szintet, mások ezt gyorsan megteszik néhány szteroid segítségével.

Bileámnak rossz volt a szellemisége. A kapcsolatait arra használta, hogy átkokat mondjon az Örökkévaló nevében. Az ő eszköze a szitrá áchrá volt. Én ahhoz tartom magam, ha hallok valakit az Örökkévaló nevében beszélni, nagyon figyelek arra, hogy mit mond. Ha valaki mindig negatív, másokat bántó, romboló vagy okoskodó megjegyzéseket tesz, azt mondom: **„Lo meHásem jácá zot – Ez nem az Égből való”**. A **jécer hárának**, a rossz ösztönnek akar megfelelni. Tartózkodni kell az ilyen szellemiségtől, az Örökkévaló nevében való gyűlölködés vezetett a Szentély lerombolásához.

Külsőleg Bileám szentnek látszott, de bölcseink felfedik róla a valós képet, mely negatív és romboló. Bileám spirituális szteroidokat használt. Ő maga mondta, mikor dicsőítette a zsidó népet: **„Lo náchás beJákov”**. Nincs náluk fekete mágia, sem szteroid, ők igazaik.

Bileám történetének tanulsága, hogy nekünk is igaznak kell lennünk. Vigyáznunk kell, hogy szélhámosok be ne csapjanak minket, de még fontosabb, hogy mi magunk se váljunk azzá. Életünket és megélhetésünket a szentségnek kell vezérelnie, így lehet értelmes, tartós és igazi.

Raj Tamás:

Bibliaiskola

Angyalok a Bibliában

„Bizony, egy angyalt küldök előtted, hogy megőrizzen téged az úton, s hogy elvezessen arra a helyre, amelyet számodra előkészítettem” (Mózes II. könyve, 23. fejezet 20. vers). Röviddel a Tízparancsolat elhangzása után szól így Isten a néphez, biztatva, hogy az Örökkévaló el fogja vezetni őket a Szentföldre, majdani boldogságuk helyére, ha követik és betartják parancsolatait. Nem kétséges, hogy az angyal ebben az esetben nem valamely égi lény, hanem egy valóságos személy, Mózes, aki számára ezt a nemes feladatot róta ki a Mindenható.

Az angyal szó görög eredetű, ám az angelosz valójában a héber, **malakh** (= **küldött**) tükörfordítása. Ő az, aki Isten akaratát teljesíti a földön, ezért a Biblia gyakran Isten küldötteként (**malakh Elohim**), vagy az Örökkévaló küldötteként (**malakh Adonáj**) említi. A nagy zsidó gondolkodók (Gersonides, S. D. Luzzatto és mások) úgy vélték, hogy az angyalok természetfeletti vagy valóságos lények, akik Istennek egy bizonyos küldetését teljesítik. Így voltaképpen bármely ember lehet angyal, ha Isten kiválasztja őt. Olykor a papokat és a prófétákat is angyaloknak nevezi a Szentírás, így **Maleákh** próféta nem véletlenül vette fel ezt a nevet (jelentése: „**az én angyalom**”). **„A pap ajkai megőrzik a tudást, szájából tanítást várnak, mert a seregek Urának angyala (= küldötte) ő” (Maleákh könyve, 2. fejezet 7. vers).**

Különös, de az is előfordul, hogy olykor az illető nincs is tudatában annak, hogy Isten angyalaként tevékenykedik. Amikor Józsefet apja elküldi, hogy nézzen utána testvéreinek, és nem találja őket a megszokott helyen, egy ismeretlen szólítja meg, és megkérdi, miért kószál a mezőn? **„A testvéreimet keresem én”** — válaszolja a fiú. Az ismeretlen útbaigazítja őt, s ezzel megkezdődik a tragédiák és a csodálatos megmenekülések sora. Ha nem szól semmit, nem kínozzák meg, nem adják el a testvérei, és nem lesz belőle rabszolga (és később börtönlakó) Egyiptomban, viszont alkirály sem lett volna, és nem menthette volna meg övét a hét szűk esztendő során. Akkor nincs egyiptomi szolgaság, viszont nincs szabadulás sem, és talán a Szináj hegyi kinyilatkoztatásra sem kerül sor... Nem véletlen tehát, hogy ezt az embert a bibliamagyarázók angyalnak vélik, ám erről ő maga bizonyára semmit sem tudott.

A Bibliából úgy tetszik, egy-egy angyal egyetlen feladatot teljesít, majd végleg eltűnik. Három angyal jelent meg Ábrahámnál, hogy közöljék vele, fia fog születni. Ezek a lények tovább állnak, hogy Szodoma és Gomora bűneit megvizsgálják és megtorolják, viszont Lót házában már csupán két angyal kéredzkedik be. A városok pusztulásakor Lót és családját pedig egyetlen angyal menti meg. A három angyalnak más-más feladata volt, s küldetésüknek teljesítése után többé már nem találkozunk velük.

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

Raj Tamás:

Bibliaiskola

Hadd jegyezzük meg itt azt a kérdést, amelyet az egyik hászid mester vetett föl: Miért értékeljük oly nagyra Ábrahám vendéglátását, amikor Lót éppoly szívesen fogadja házába az angyalokat? Csakhogy Lót esetében azt olvassuk a Bibliában, hogy két angyal érkezett hozzá, míg Ábrahám — a Szentírás szavaival - „**három (egyszerű) embert látott érkezni az úton**”, nem tudván, hogy Isten követői azok, s éppolyan szeretettel futott elébük, invitálta őket magához, mint Lót az angyalokat...

Az angyalok általában nem mondják meg (nem akarják megmondani) nevüket. Sámson apja, Manóah is hiába faggatja az égi lényt, akárcsak Jákob, aki éjszaka küzdött meg az ismeretlennel. (Ezt a harcot egyesek szerint Jákob nem angyallal, hanem Ézsau szellemével, vagy ami még valószínűbb, önmagával vívta.) A Talmud és főként a kabbalista irodalom azonban számos angyalnevet ismer, köztük a négy úgynevezett fő angyalát: **Mikhael** (= **Ki olyan, mint Isten**), **Gábriel** (= **Isten hőse**), **Uriel** (= **Isten fénye**) és **Rafael** (= **Isten meggyógyít**). (Az első két angyal nevével a Bibliában, Rafael nevével az apokrif Tóbiás könyvében találkozhatunk.) A Talmud szerint minden népnek külön védőangyala van, összesen hetven angyal, amelyek közül Gábriel a zsidókat védi. Perzsa hatásra jó és rossz angyalokat is említ a biblia-utáni zsidó irodalom. Szigorúan tilos azonban hozzájuk imádkozni, vagy közvetítőkként tekinteni Isten irányában.

Ezékiel próféta trónszekér-látomásában különféle angyalcsoportok szerepelnek. Ezek a következők:

1. **keruim** (egyes számban: **kruv** vagy **kerub**) — **szárnyas védőangyalok, amelyeket a frigyszekrény díszítésére is használtak**, 2. **szeráfim** — **hatszárnyú tűzangyalok**, 3. **ofánim** — **kerékangyalok**, 4. **erelim** — **a világ jelenségeit figyelő angyalok** és 5. **hajót** — **állat-alakú égi lények**. A kabbala főműve, a Zóhár pedig anélkül, hogy a vírusokról és a baktériumokról ismeretei lettek volna, olyan láthatatlan apró lényekről beszél, amelyek ott nyüzsögnek a levegőben, amelyeket minden lélegzetünkkel magunkba szívunk, s ha látnánk őket, el sem tudnánk képzelni, hogyan lehet élni ebben a világban. Ennek ellenére a zsidóságnak nincs angyaltana (angelológiája), egyedül az esszéus mozgalom foglalkozott velük komolyabban, s ők titkos tudományként kezelték. Ez hatott a valószínűleg általuk írt Jubileumok könyvére és bizonyos mértékig a Hénokh könyvére, amelyeket azonban nem vettek föl a zsidó bibliakánonba.

Maimonides, a középkor legnagyobb zsidó filozófusa úgy vélte, az angyalok valójában a világban működő isteni erő megnyilatkozásai, amelyek egyes kiválasztottakra hatást gyakorolnak.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

A PAPI ÁLDÁS

Az Örökkévaló ismét népszámlálást rendelt el a törzsek szerint. Az eredmény ismét körülbelül kétmillió volt, éppen annyi, mint legutóbb. Megszervezte a táborozás rendjét, már nem keveredtek a törzsek, ahogy eddig, amikor az emberek ott ütötték fel a sátraikat ahol akarták. Mindenkinek megvolt a saját helye, amit az Örökkévaló kijelölt számára, és így egy gyönyörű rendszer alakult ki, amit megtartottak a vándorlásaik során is.

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez és Áronhoz, mondván: Kiki a zászlajánál, atyáik házának jeleivel táborozzanak Izrael fiai: a találkozás sátrával szemben köröskörül táborozzanak.”

A tábor közepén állt a Szent Sátor, előtte voltak kelet felé nézve Áron vezetésével a leviták. A leviták előtt Zebulon, Júda és Isszákár törzse. Baloldalukon észak felé: Áser Dán és Naftali törzse. Jobboldalukon: dél felé: Gád Reuben és Simeon törzse. Végül a hátuk mögött nyugat felé: Menasse, Efrájaim fél törzsei, valamint Benjámin törzse. Minden törzsnek volt saját zászlója, amit a vezetőjük sátra elé szúrtak le a földre. Ismét tökéleteset alkotott az Örökkévaló!

„Az Örökkévaló parancsára megszámláltattak Mózes által, mindegyiket a maga szolgálata és teherviselése szerint, úgy számláltattak meg, amint megparancsolta az Örökkévaló Mózesnek.”

Folytatódott a tanítás, a parancsolatok rendeletek utasítások felsorolása az Örökkévaló által Mózes számára. A tábor területén kívül kell elhelyezni a beteget, és azokat a személyeket, akik halottal érintkeztek, hiszen az Örökkévaló közöttük lakozik, így tisztátalanná válna a tábor és akkor nem lehetnének szentek! Ezzel ráadásul megelőznek egy lehetséges fertőzés terjedését is. Mennyivel előbb felfedezték a halottak utáni tisztátalanságot, mint Semmelweis Ignác az anyák megmentője, aki elrendelte a halottakkal érintkezők számára a fertőtlenítő alapos kézmosást!

Megszervezte a papok honoráriumát is, hiszen ők nem termelnek javakat, csak végrehajtják az összes szertartást:

„Minden adomány Izrael fiainak minden szentségéből, amit odavisznek a papnak, az övé legyen.”

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

Megalkotott egy igazságosztó próbát, ami a női hűtlenség bizonyítására szolgál. A hűtlenséggel gyanúsított nőt a pap az Örökkévaló színe elé állítja. Egy cserépedénybe önt szent vizet, ad hozzá a Szentély talaján levő porból. Esküdjön meg az asszony, hogy hűséges volt a férjéhez, és átkozott legyen, ha hűtlen volt. Igya meg az asszony az átokhozó vizet. A pap az oltáron bemutatja a lisztáldozatot, melynek füstje átjárja az asszonyt. Következik az istenítélet. Az asszony, ha hűtlen volt a férjéhez, a hasa feldagad, az ágyéka beesik, átkozott lesz a nép között. Az asszony, ha hűséges volt a férjéhez, akkor ártatlan marad, és gyermekáldásban fog részesülni.

Különböző bűnök és büntetések megítélése következett. Elérkeztek a papi áldáshoz. Ez az első és egyetlen ima, ami közvetlenül az Örökkévalótól származik, és a mai napig is alkalmazzák a zsidók:

„Áldjon meg téged az Örökkévaló és örködjék fölötted. Ragyogtassa az Örökkévaló az Ő arcát reád és legyen hozzád kegyelmes. Fordítsa az Örökkévaló az Ő arcát feléd és szerezzon neked békét. És helyezék nevemet Izrael fiaira és én megáldom őket.”

Milyen kár, hogy az utolsó mondatot, amely szerintem a Tóra legszebb mondata, hiszen az Örökkévaló az idők végezetéig biztosítja a választott népét a zsidókat, hogy ráteszi a pecsétet a rabbi áldására. Az áldásosztók egyszerűen elhagyják ezt a mondatot. Ez olyan, mint amikor a mai ember köt egy szerződést, és nem olvassa el az apró betűs részt. Világos utasítást ad az Örökkévaló arra, hogy az áldás elmondása után hangozzék el a következő mondat: **„Helyezzék nevemet Izrael fiaira!”** Soha nem hallottam egyetlen áldásosztótól sem, hogy teljesíti ezt a parancsot és szóban ráhelyezi az Örökkévaló nevét az áldást kapókra. pedig a kötelességük lenne, elmondani ezt a mondatot: „Reátok helyezem az Örökkévaló nevét!” Ennél még sokkal fontosabb a mondat második fele: **„És én megáldom őket!”** Ez a bizonyosság arra, hogy az áldás beteljesül, hiszen az Örökkévaló személyesen biztosít minden zsidót arról, hogy a papi áldás után az Ő áldását is megkapjuk. Talán azért van annyi válás, mert az esküvői áldás után elmarad az Örökkévaló áldása, hiszen a rabbi csak kér, de az Örökkévaló teljesít. Ezért fontos az áldás utolsó mondata is!

Talán így kellene befejezni az áldást: **„Reátok helyezem az Örökkévaló nevét és Ő megáld benneteket.”**

Mennyivel szebben hangzik így az áldás!

A következő számban folytatjuk a kalandot....

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

A héber betűk titkai

RÉS (ר)

A héber ábécé tizenkilencedik betűje, számértéke: 200.

A **rés** egy hajlott embert szimbolizál, egy szegényt. A **rés** két vonalból áll, egy vízszintes és egy függőleges. Hasonlít a **dálet**-hoz. A **dálet**-nél azonban van egy **jud** a jobb felső sarokban, amely a **rés**-ből hiányzik. A **jud** az Örökkévalót, továbbá azt a zsidót szimbolizálja, aki engedelmes a Tórának, aszerint él. A **rés** két vonala az intellektust és a beszédet jelöli. Mivel nem csatlakozik a **jud**-hoz, ezért egy egyszerű ember gondolatai és beszéde kizárólag az önkifejezés eszköze, az világias, tisztátalan tartalmakat is hordoz.

Ahogy korábban említettük, a **dálet** is egy szegényt szimbolizál egyik olvasatában (**dálut**). A különbség a **rés**-hez képest az (**rás**), hogy amíg a **dálet**-nak adnak alamizsnát, gondoskodik róla a közösség, addig a **rés**-nek szó szerint semmije nincs. A különbség utalhat egy olyan szegényre is, aki Istenfélően, a Tóra szavai szerint él, aki a **dálet**, míg a **rés** egy olyan szegény, aki mit sem törődik az Örökkévalóval, csak a mának él.

A Talmud azt mondja, nincs szegény, hacsak nem az, aki ismeretben, Tóratudásban szegény. A **rés** távol van Istentől. Telve van negatív gondolatokkal és beszéddel. Ez a szint nem feltétlenül az anyagi helyzetet jelöli, az illető akár nagyon gazdag is lehet. Inkább a spirituális szegénységről van szó, a Talmud szerint az ilyen ember az igazán nincstelen. A **jud** az örökkévalóság szimbóluma is egyben. A Talmud azt mondja, az Örökkévaló ezt a világot a hé betűvel, míg az eljövendő világot a **jud**-dal teremtette. A **dálet** az a zsidó, aki észben tartja, hogy egyszer eljön az ítékezés ideje, ezért istenfélő életet él, míg a **rés** az az ember, aki ezzel nem törődik, mert nem hisz benne.

A **rés** a **dálet** tisztátalan ellenpárja. Ha az Örökkévaló egyetlen voltát jelölő, אַחַד / **echád** / **egyetlen szóban a dálet-et kicseréljük rés-re, akkor az אַחֵר / áchér / másik szót kapjuk helyette, mely hamis istenekre, bálványokra utal.** A Midrás szerint, aki bálványt imád világokat dönt romba.

Mikor a bibliai József született, édesanyja, Ráchel azt mondta: „**Adjon az Örökkévaló nekem még egy másik fiút.**”, vagyis בן אַחֵר / **bén áchér (1Mózes 20:24.)**. A 3. lubavicsi rebbe, a Cemách Cedek szerint minden zsidó feladata megváltoztatni a világot, rábírní egy másik zsidót, aki még áchér-ként él, akit még nem érdekel a zsidó hagyomány, szentség, hogy bén-né, fiúvá válhasson, Isten gyermekévé. Más szóval az áchér-t echád-dá kell transzformálni, egy olyan emberré, aki az egyetlen Istenben hisz, egy Istennel.

A rés számértéke 200. Ha a **rés** vonalát tovább rajzoljuk egy **káf**-ot kapunk, mely a כתר / **keter** (korona) szférájához vezet. Ezáltal a **rés** felemelkedik a keter szintjére, és **ros** / ראש / **fej** lesz belőle. A keter számértéke 20, mely tízzel megszorozva 200-at, vagyis a **rés** számértékét teszi ki.

A Talmud azt mondja, hogy a **rés** a gonoszság, רשע / **rásá** megfelelője, mely egy gonosz emberre utal. Azonban, ha az illető megtér, báál tsuvá lesz, akkor magasabb szintre kerül, mint egy cádik. Ezért ő többet nem lesz, רשע gonosz, hanem ראש, **fej** lesz belőle. Minden gonosz előtt nyitva áll a lehetőség a megtérésre, hogy a **rásá**-ból, **ros**, vagyis **fej** legyen.

Forrás: (tfilin)

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

TALMUDI FOGALMAK I. RÉSZ

אכילה גסה

1. **Áchilá gászá – Túlzott étkezés.** Ha valaki erőlteti az evést, mikor már jóllakott és nem kíván többet. Tekintettel a bizonyos ételek fogyasztására vonatkozó parancsolatokra, az áchilá gászá nem tekinthető étkezésnek, ha ezzel egy tevőleges parancsolatot teljesítenének.

אכילת עראי

2. **Áchilát áráj – Véletlen, alkalmi étkezés.** Alkalmilag elfogyasztott étel, falat, szemben a szokásos vagy rendszeres étkezéssel. E fogalom konkrét meghatározásai között szerepel: 1. A tizedre (máászrot) vonatkozólag. Ha a betakarítás még nem fejeződött be, a tized megadása előtt a termény „alkalmi fogyasztása” van csak megengedve. 2. Szukkot ünnepén szukkán (ünnepi sátor) kívül szabad „alkalmilag” étkezni.

אחות אשה

3. **Áchot isá – A feleség nőtestvére.** A Tóra kiirtás (kárét) terhe mellett tiltja, hogy egy férfi, felesége életében, elvegye annak nőtestvérét, vagy szexuális kapcsolatot létesítsen vele. Ez a tilalom akkor is érvényes, ha a férfi elvált a feleségétől. Elhunyt felesége nőtestvérét azonban elveheti.

אדם חשוב

4. **Ádám chásuv – Jelentős személyiség.** Olyan ember, akit az emberek jelentős személyiségnek tartanak, s akinek példáját követik. Az ilyen embernek körültekintőbben kell cselekednie, mint másoknak, és a törvény betűjénél szigorúbb elvek szerint kell élnie.

עד שיבוא אליהו

5. **Ád sejávo Élijáhu – Míg Élijáhu eljön.** A megoldhatatlan anyagi ügyek esetében (pl. olyan elvesztett tárgy, melyre senki sem jelenti be igényét, vagy olyan tárgy, melyre ketten is igényt formálnak) a bíróság dönthet úgy, hogy a szóban forgó tárgy maradjon a bíróságon, vagy egy harmadik, a tárgyat birtokló fél tulajdonában „míg Élijáhu eljön”, azaz meghatározatlan időig, míg a kérdést prófétai látomás el nem dönti.

עד ועד בכלל

6. **Ád vöád bichlál – Addig és akkor/ott is.** Az írásba foglalt vagy szóban kijelentett kötelezettségek esetében fontos lehet, hogy a „valameddig” szó (ád) vonatkozik-e a végső időpontra, illetve helyre is. Például amikor valaki fogadalmat tesz, hogy valamilyen feladatot Peszáchig (ád Peszách) végez, kérdés, hogy szándéka szerint a fogadalom a Peszách-ünnep napjaira is vonatkozik-e (ád bichlál, azaz a végső időpontig), vagy pedig csak a Peszách-ünnepig, de az ünnep napjaira már nem (völo ád bichlál, azaz a végső időpontra nem). Ezt a kérdést lehetőség szerint az kijelentés logikai tartalma vagy az általános nyelvhasználat szabályai alapján döntik el. A Bölcsek e tekintetben nem hoztak átfogó rendeleteket.

אלם

7. **Álám – Erős [erőszakos] ember.** Aki saját érdekében törvényellenesen és erőszakosan érvényesíti befolyását. A háláchá tartalmaz néhány kitétel, miszerint ez a tényező számításba veendő, s ilyenformán lehetőséget ad a másik peres félnek, hogy ügyét igazságosan tárgyalják.

Támuz hónap 17.

Támuz hónap tizenhetedik napjához a zsidóság sok szomorú eseményt kapcsol, kiemelve gyászos mivoltát:

A hagyomány szerint Mózes ekkor törte össze a kőtáblákat, amikor meglátta az „**aranyborjú**” körül táncoló tömeget (M.II. XXXII,19).

E napon szűnt meg az áldozatok bemutatása az Első Szentély ostromának idején ante 586-ban (**Misna, Táánit IV, 6**). Voltak oly bölcsek, kik úgy vélekedtek, hogy ez a Második Szentély ostromának idejében; 70-ben történt. Az Első Szentélyt még *Ne-vuhádnecár*/Nabukodonozor babilóniai uralkodó seregei másfél éves harc árán *áv* hónap kilencedikén (**tisá beáv**) foglalták el, véget vetve az önálló zsidó államiságnak.

Ekkor állítottak egy bálványt a jeruzsálemi Második Szentélyben (**Misna, Táánit IV, 6**). Valószínűleg ez a Makabeusok felkelését megelőzően az ante II. században történt, mások szerint ez az Első Szentély idejében *Menáse* király uralkodása alatt (ante 686 – 642) történhetett.

Áposztemosz e napon elégetett egy Tórát (**Misna, Táánit IV,6**). Valószínűleg ez is az ante II. században történhetett.

A Második Szentély idejében ekkor törték át Jeruzsálem falait a római csapatok, 70.ben (**Misna, Táánit IV, 6**). Júdeában a rómaiak elleni harcok Néró uralma idejében, 66-ban kezdődtek, ki legjobb hadvezérét, Vespasianust – a későbbi császárt – küldte a rebellió megfékezésére. A hősie ellenállás dacára a római légiók győzelmesen vonultak az ország belseje felé és elkezdtek Jeruzsálem ostromát.

Az új fővezér; Titus – Vespasianus fia és későbbi utóda a császári trónon – légiói hódították meg végül is Jeruzsálemet. Az ostrom idején sikerült kijutnia a városból **Rábbán Johánán ben Zákájn**ak és létrehoznia Javne városában a zsidóság fennmaradását, továbbélését biztosító tanházát, iskoláját.

Támuz tizenhetedikével kezdődik a három gyász hét (**bén hámcárim**). E napon napkeltétől böjtölünk a csillagok feljövételéig, tilos az étkezés és az italfogyasztás.

A zsinagógában a böjtnapokon szokásos imabetoldásokat mondjuk és a *Tórát* is olvassuk: Mózes imáját, könyörgését és az új kőtáblákról szóló verseket (**M. II. XXXII, 11 – 14 és XXXIV, 1 – 10**).

A *háftára* is az ilyenkor szokásos: **Jesájá LV,6 – LV,8** versei a megtérés szükségességéről.

Támuz hónap 17.

Ezen a napon is mondjuk a könyörgő (*táhánun*) imát, melyben a következő mondatok is szerepelnek:

„Elfáradtam sóhajtozásomban, egész éjjel áztattam ágyamat, könnyhullatással öntöztem nyoszolyámat. Szemem a bánattól elbágyadt, megvénhedett minden szorongatóm miatt. Távozzatok tőlem mind, ti bűnt cselekvők, mert meghallgatja az Úr az én imádságomat. Megszégyenül majd és igen megháborodik minden ellenségem; meghátrálnak és megszégyenülnek hirtelen.” (*Thilim VI, 7 – 11*)

A három gyászhét

Támuz hónap tizenhetedikétől áv hónap kilencedikéig (vannak helyek, ahol tizedikéig, mert még aznap is égett a Szentély a hagyomány szerint) tart a három gyászhét a *bén hámcárim*, magyarul: a szorultságban, mely elnevezés a *Megilát Éhá*-ból (**Jeremiás siralmi**) ered: „...**üldözői mind utolérték őt szorultságában**” (I,3)

A három gyászhét nálunk közismert jiddis elnevezése a drejvohen, magyarul: három hét.

Ezek a „**félgyásznapok**” az Első Szentély közelgő pusztulására, valamint arra a majd kétezer évvel ezelőtti eseményekre emlékeztetnek, hogy a római légiók 70-ben *támuz* tizenhetedikén áttörték Jeruzsálem városfalát és az idő előrehaladtával egyre közelebb kerültek a Szentélyhez, egyre közeledett a vég, a pusztulás (**hurbán**), a zsidó államiság megsemmisülése.

Ezalatt a három hét alatt nem tartunk esküvőket vagy más örömteli, zenés összejöveteleket. Nem vágunk hajat, nem borotválkozunk, nem veszünk semmi újat, ami örömet okozna.

A zsinagógákban (ahol van) nem szólaltatjuk meg az orgonát, a szombatot fogadó éneket (*Lehá dodi*) is másik (gyászos) dallamon énekeljük.

A három hét utolsó kilenc napja (nájn tég) még szigorúbb előírásokat tartalmaz.

A pusztulásról írja a Talmud: „**Aki Júda lerombolt városait látja, azt mondja: Szent városaid pusztasággá lettek, és megszaggatja ruháit. Aki a lerombolt Jeruzsálemet látja, azt mondja: Cion pusztává lett és Jeruzsálem kihalt, és megszaggatja ruháit.**” (Talmud, *Moéd kátán 26a*)

Forrás: Dr. Oláh János

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ה"ב

ה"ב

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET IMAREND JÚLIUS 1 – 31. KÖZÖTT

1.	szombat	CHUKÁT-BÁLÁK vége: 21,47	8,00	21,00	12.	T
2.	vasárnap		8,00	19,00	13.	
3.	hétfő		7,00	19,00	14.	
4.	kedd		7,00	19,00	15.	
5.	szerda		7,00	19,00	16.	Á
6.	csütörtök	Támuz 17. Böjtnap 2,18-tól 21,22-ig	7,00	19,00	17.	
7.	péntek	§20,24	7,00	19,00	18.	
8.	szombat	PINCHÁSZ vége:21,43	8,00	21,00	19.	M
9.	vasárnap		8,00	19,00	20.	
10.	hétfő		7,00	19,00	21.	
11.	kedd		7,00	19,00	22.	
12.	szerda		7,00	19,00	23.	U
13.	csütörtök		7,00	19,00	24.	
14.	péntek	§20,20	7,00	19,00	25.	
15.	szombat	MÁTOT-MÁSZÉ Újhold hirdetés vége:21,37	8,00	20,45	26.	
16.	vasárnap		8,00	19,00	27.	Z
17.	hétfő		7,00	19,00	28.	
18.	kedd	JAM KIPPUR KOTAJN	7,00	19,00	29.	
19.	szerda	Újhold	7,00	19,00	1.	
20.	csütörtök		7,00	19,00	2.	Á
21.	péntek	§20,13	7,00	19,00	3.	
22.	szombat	DEVÁRIM vége:21,28 Sábát Cházon	8,00	20,45	4.	
23.	vasárnap		8,00	19,00	5.	
24.	hétfő		7,00	19,00	6.	V
25.	kedd		7,00	19,00	7.	
26.	szerda	Áv hó 9. Böjtnap kezdete: 20,26	7,00	19,00	8.	
27.	csütörtök	Böjtnap vége:21,01	7,00	19,00	9.	
28.	péntek	§20,05	7,00	19,00	10.	
29.	szombat	VÁETCHÁNÁN SÁBÁT NÁCHÁMU vége: 21:18	8,00	20,30	11.	
30.	vasárnap		8,00	19,00	12.	
31.	hétfő		7,00	19,00	13.	

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

Ismeretlen zsidók nyomában XXXVII. Pán Imre

Pán Imre, eredeti nevén Rosenfeld Imre, 1905-től Mezei Imre (Budapest, Terézváros, 1904. április 13. – Párizs, 1972. március 4.) magyar művészeti író, szervező, szerkesztő, kiadó, költő, műgyűjtő. Mezei Árpád testvére, Mezei Gábor apja. Első felesége Hauswirth Magda, második Mireille Kastler volt.

Rosenfeld Izsák Hirsch (1869–1925) és Gibsz Hermin fia. Hivatalnokcsalád gyermekeként született, nyolcan voltak testvérek. Már tizenkét-tizenhárom évesen operaházi statisztálással keresett zsebpénzéből művészeti folyóiratokat és grafikákat vásárolt.

1924-ben testvéreivel, Mezei Árpáddal és Gerő Györggyel IS címen dadaista folyóiratot indított, mindössze két számot sikerült kiadniuk, a magyar művészettörténet-írás mégis fontos avantgárd kezdeményezésnek tekinti a lapot. 1926-tól a Színházi Élet alkalmazta, előbb szerkesztőségi munkatárs, majd filmrovatvezető lett.

1930. június 26-án Budapesten, a Józsefvárosban feleségül vette Hauswirth Magdát, az ismert karikaturistát és illusztrátort. 1931-ben ismét lapalapításra szánta el magát, INDEX („az új kultúrtörekvések lapja”) címmel. Cikkei jelentek meg Kassák Lajos folyóiraiban, a Dokumentumban és a Munkában, egyben a szintén Kassák-lap, Bécsben kiadott MÁ-nak illegális magyarországi terjesztője volt. 1937-ben átvette Zalai Szalay Lászlótól a Ma este című lapot, és Sztár címmel filmmagazinként öt éven át folytatta kiadását. Emellett Sztár-bolt néven könyvesboltot is vezetett az Andrassy úton – a háború utolsó szakaszában, a zsidóüldözések, deportálások és gettóba zárás idején itt bujkált, a polcok mögött kialakított rejtekhelyen. 1945 után Művészbolt néven vitte tovább az intézményt, modern grafikai kiállításoknak is teret adva már benne.

Az Európai Iskola egyik alapítója, kiadványszerkesztője és szervezője volt. Három év alatt, 1945–48 között 38 kiállítást rendeztek, előadásokat tartottak, kiadták az Index nevű röpiratot és az Európai Iskola Könyvtára sorozatot.

Pán nem csupán a nyilvánosság fórumainak megteremtésével segítette a képzőművészeket, hanem azzal is, hogy rendszeresen vásárolta alkotásaikat. Az Európai Iskola felszámolása után könyvesbolti eladó, majd idegenforgalmi szakíró lett. Bár félreállították, szellemi integritását, különvéleményét ekkoriban is fenntartotta. Az 50-es években Kassák Lajossal közösen megírta az *Izmusok története* című könyvet, amelynek részleteit 1956–57-ben a Nagyvilág közölte, végül kötetben Pán Imre elhagyásával, kizárólag Kassák neve alatt jelent meg.

1957-ben barátjával, Bálint Endrével elhagyta Magyarországot, Franciaországba emigrált. Párizsban végre zavartalanul folytathatta művészetszervezői tevékenységét, kiállításokat rendezett és Signe, majd Morphèmes címen monográfiákat írt. 1970-ben *Az évszázad kommentárja* címmel művészet és tudomány kapcsolatát elemző tanulmányt írt az Aix-Marseille-i egyetem felkérésére. *Préverbes* (Igekötők) című irodalmi-filozófiai folyóiratának első és egyben utolsó száma csak halála után jelent meg.

Avantgárd alkotói hajlamát élete vége felé sem adta fel, franciáil írt „kihagyásos prózáiban” filozófusok és szónokok műveiből átemelt vendégszövegekből formált szürrealisztikus prózaverseket. 1996-ban Ales-ban kiállítással tisztelegtek Pán franciaországi munkássága előtt. Az ekkor megjelent katalógus Pán Imre 145 kiadványát sorolja fel és számtalan kiállítás-szervezését említi, ami tekintettel a mindössze tizenkét évre, amit Franciaországban töltött, és arra, hogy nem állt mögötte sem tőkeerős kiadó, sem önálló galéria, szinte hihetetlennek tűnik. Nem csak buzgalmát érdemes azonban kiemelni, hanem szímatát és biztos értékítéletét is, ugyanis számtalan, később világhírnévig jutó képzőművészt először Pán mutatott be monográfiáiban a nagyközönségnek.

Forrás: (wikipedia)

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

Dr. Szeszlér Tibor: „Einstandolt” zsidó műtárgyak nyomában bef. rész

Függetlenül attól, hogy ezek valaha zsidó tulajdonú vagyontárgyak voltak, Mednyánszky, Rippl-Rónai a magyar kultúrához tartozik. Ezt hazahozni, bemutatni, közgyűjteményben kiállítani, tekintet nélkül arra, ki a tulajdonosa, fontos a számomra. A műkincsekre vonatkozó orosz restitúciós törvényjavaslatból nagy valószínűséggel jogszabály lesz. Eddig is csak formál jogi megfontolásokból nem lehetett életbe léptetni. A törvényjavaslatnak egyetlen olyan magyar szempontból használható mozzanata van, amit érdemes lenne megjátszani. Ugyanis az egyházi jellegű, vallási célokat szolgáló műkincsvagyonra a törvény nem fog vonatkozni.

A fő szabály kimondja, hogy mindaz, ami akármilyen úton, hadizsákmányként vagy az orosz katonák magánakciójaként oroszországi területre érkezett, és most is ott van, a törvény hatályba lépésétől kezdve vitathatatlanul orosz állami tulajdonná válik. (Eistand!) Tehát senkinek semmit nem adnak vissza.

Kivéve az egyházi, vallási célokat szolgáló műtárgyakat. Amikor megkezdődtek a tárgyalások az oroszokkal a restitúciós törvényhozás folyamatának csak különböző stádiumai voltak ismereteseek. De a magyar kormány ezt a kártyát nem óhajtja kijátszani, azt hajtogatja, hogy ez jogellenes eljárás. Ez az érvrendszer abszolút nem foglalja a vallási szemponton belül a zsidó szemponttal, és ezért szerintem ez a lehetőség **"el fog bukni"**, s végül az utolsó Tóra-tekercsig ott marad a műkincsvagyon.

Ha együttműködést lehetne kialakítani a mindenkori kulturális kormányzat és a zsidó szervezetek között, és azt lehetne mondani, hogy az elrablott értékek részben vallási célú vagy vallási eredetű tárgyak - így ezek egy részét vissza lehetne kapni ezzel az érvrendszerrel.

A közfigyelem a látványosan rejtélyes orosz történetre összpontosít, holott a magyar közgyűjtemények átvizsgálása lenne a legkézenfekvőbb. Annál is inkább, mert ezt külső hatalmak és körülmények nem akadályozzák. A Galéria és a Szépművészeti Múzeum pincéje tele van ki nem állított festményekkel.

S más magyar közgyűjtemények birtokában is mérhetetlen mennyiségű ki nem állított anyag van. Az államnak teljesen mindegy, hogy egy tulajdonosnak vagy a MAZSÖK-nek adja, ha oda kell adni. Pláne, hogy a tárgyak nincsenek is kiállítva. A tényfeltáró munka el sem kezdődött. Meg kellene vizsgálni, melyek közülük azok, amelyek eredetileg zsidóktól kerültek a magyar állam tulajdonába, és nincs örökösük.

De félok, hogy kiderülne, van örökösük!

Walter Pietsch: HÁTÁM SZÓFERTŐL - THEODOR HERZLIG I. rész

Az ortodoxia és a korai cionizmus viszonya a XIX. századi Magyar Királyságban.

Az izraeli nyilvánosság előtt régóta intenzív vita zajlik a cionizmus önértelmezéséről és történeti helyéről. Kérdés tárgya lett a cionista történetírás valóságtartalma, Izrael államának zsidó jellege, valamint az objektív történetírás lehetősége. **Anat Feinberg** szemléletesen vázolja az egész problematika lényegét az 1996-os év speciális nézőpontjából kiindulva:

Nem! Nem Netanjahu aggaszt. Még csak nem is a békefolyamatért aggódom, hiszen az már visszafordíthatatlan. Inkább azoktól a társadalmi változásoktól félek, amelyek léte a választás során nyilvánvalóvá lett. Félttem a liberális, nyílt hangnemet, amely az utóbbi években érezhetővé vált például a nevelésben, és amely oly fontos egy nyitott társadalom számára. Hideg fut végigfut a hátamon, amikor a parlament egyik újonnan megválasztott tagja, a három sikeres vallási párt egyikének képviselője az izraeli rádió adásában büszkén adja tudtul mindenkinek: A knesszetből bét-knesszetet (zsinagógát) fogunk csinálni. Izrael, mint theokrácia, - egész biztosan nem ez volt Theodor Herzl álma. És a nagyapám, aki 1903-ban küldöttként részt vett a baseli 6. Cionista Kongresszuson, és aki ezt megelőzően meggyőződéses cionistaként elmenekült a kelet európai **steti hédereinek** vallásos világából, alighanem forog a sírjában egy ilyen kijelentés hallatán.

A cionizmus volt az a szellemi és politikai mozgalom, amely végül Izrael államának megalakulásához vezetett. A mai Izraelben nem lehet megválaszolni a zsidó identitásra vonatkozó kérdéseket anélkül, hogy ne ismernénk e mozgalom létrejöttének körülményeit. Felvetődik a kérdés, mi a cionizmus viszonya a zsidóság történetéhez, különösen vallási hagyományaihoz. Mondhatjuk-e, hogy a cionizmus a vallási alapú, Cion iránt érzett vágyakozás modernizált formája, vagy inkább a XIX. század végi európai nemzeti mozgalmak termékeként értelmezhetjük? Törést vagy inkább folytonosságot jelent-e a cionizmus a zsidó történelemben?

Ha a cionizmus előfutárjaira gondolunk, főként **Jehuda Alkalai, Cvi Hirsch Kalischer, Moses Hess, Leo Pinsker, Isaak Rülff, Moses Lilienblum, Nathan Birnbaum, Gustav Cohen, Isaak Turoff, Ahad Haam, David Gordon és Perez Smolenskin** neve jut eszünkbe. Mindannyian a **hászkalából**, a zsidó felvilágosodási mozgalomból nőttek ki, vagy legalábbis ez a mozgalom gyakorolt hatást mind-egyikükre még akkor is, ha eredetileg ortodox nevelést kaptak. Ez a korai cionizmus orosz programadóira éppen úgy igaz, mint a szintén oroszországi **Hóvévé Cion**-mozgalom tagjainak többségére, a szervezet korai időszakában. Elveszítették az emancipáció sikerébe vetett bizalmukat. A korai cionizmusban olyan kérdésre keresték a választ, amelyet a **hászkalá** vetett fel, de amelyet képtelen volt megválaszolni.

A cionizmus imént említett előfutárjai közül egyik sem tartozott a magyarországi askenázi zsidósághoz. **Theodor Herzlnek**, a cionizmus megalapítójának szülőhelye mind a mai napig szinte fehér folt a cionizmus előtörténetét ábrázoló térképen. E témával kapcsolatban csupán egyetlen monográfia létezik, az izraeli történész, **Cvi Zehavi** műve.

Csak újabban kezdett foglalkozni a kérdéskör egyes részaspéktaival **Michael K. Silber**, aki a jeruzsálemi **Héber Egyetemen** a magyarországi zsidóság történetét kutató tanszék vezetője. **Zehavi** közvetlen gondolati kapcsot feltételez a magyarországi ortodoxia megalapítója, **R. Schreiber Mózes**, más néven **Hátám Szó- fér** és **Theodor Herzl** között.

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

RECEPT-TÁR

Epres krumpligombóc bazsalikomos epermártással

Zabkekszes bunda, epres töltelék és egy superkrémes epermártás. Üdv az epermennyországban!

Hozzávalók: 16 gombóchoz

- 500 g főtt burgonya
- 60 g vaj
- 25 g porcukor + a főzővízbe
- 1 db tojás
- 1 ek étolaj
- 190 g finomliszt
- 800 g eper
- 2 csomag vaníliás cukor (8 g-os
- 40 ml víz
- 130 g kristálycukor
- 1 csokor bazsalikom
- 1 db citrom
- 2 ek keményítő
- 200 g zabkeksz
- 40 g olvasztott vaj

kiszereles)

Elkészítés:

Az epres krumpligombóc elkészítéséhez a főtt burgonyát áttörjük a vajjal, hogy krémes állagot kapjunk, ezután hozzáadjuk a porcukrot, a tojást és az olajat, és alaposan elkeverjük. Beleszórjuk a lisztet is, elkeverjük, hagyjuk kicsit hűlni, majd fóliába csomagoljuk és a hűtőbe dobjuk pihenni fél órára.

Ha letelt az idő, a tésztát henger alakúra sodorjuk, ujjnyi vastag darabokat vágunk belőle és kilapítjuk. Rakunk a közepére egy félbevágott epret, amit előtte megforgatunk vaníliás cukorban, majd behajtogatjuk a szélét és gombócot formázunk belőle. Egy lábas gyengén lobogó vízbe rakunk egy kevés porcukrot, és ebbe dobjuk a krumpligombócokat, amiket miután feljöttek a víz tetejére, még kb. 4 percig főzünk.

A maradék epret egy lábasba rakjuk, felöntjük a vízzel, hozzáadunk 100 gramm cukrot, a durvára aprított bazsalikomot (amiből egy keveset félreteszünk a tálaláshoz), elkeverjük és közepes lángon hagyjuk rotyogni kb. 20 percig, közben néha megkevergetjük. Ezután belereszeljük a citromhéját, a levét pedig egy kisebb tálba facsarjuk, elkeverjük benne a keményítőt és hozzáöntjük az epres alaphoz. Csomómentesre keverjük, majd egy turmixba öntjük és leturmixoljuk. A kész mártást átpasszírozzuk egy szűrőn, hogy ne kerüljenek bele a magok.

A zabkekszet ledaráljuk egy aprítógéppel, hozzáöntjük az olvasztott vaját és a maradék kristálycukrot, majd alaposan elkeverjük. Ebben megforgatjuk a gombócokat, és jöhet a tálalás. A tányér aljára epermártást kanalazunk, majd erre rátesszük a krumpligombócokat és megszórjuk a félretett aprított bazsalikommal, valamint egy pici reszelt citromhéjjal.

Elkészítési idő: 60 perc

Pihentetési idő: 30 perc

Forrás: (streetkitchen)

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

MEGHÍVÓ

Muskhi rebencen: Elérkezett a nyári szünet

MEGHÍVÓ

Jegyezzétek fel a dátumot!

KEDVES BARÁTNŐM!

**ELÉRKEZETT A NYÁRI SZÜNET ÉS KÖZELEDIK AZ
A HÁROM HÉT IS, AMIKOR A JERUZSÁLEMI
SZENTÉLY PUSZTULÁSÁT GYÁSZOLJUK.
SZERETETTEL MEGHÍVLAK EGY NŐKNEK SZÓLÓ
TALÁLKOZÓRA, AHOL BESZÉLÜNK A SZENTÉLY
PUSZTULÁSÁNAK IGAZI JELENTŐSÉGÉRŐL ÉS A
MEGVÁLTÁSRÓL, MEG PERSZE MINDARRÓL, AMI
A KETTŐ KÖZÖTT VAN!**

MIKOR?

JÚLIUS 16-ÁN, VASÁRNAP DÉLELŐTT II ÓRAKOR.

HOL?

NAGYFUVAROS UTCAI ZSINAGOGA

1084 BUDAPEST, NAGY FUVAROS U. 4.

A BESZÉLGETÉS MELLETT ALKOTNI IS FOGUNK:

NAPFELKELTÉT FESTÜNK VÁSZONRA :-)

**KÉRLEK, IGAZOLD VISSZA A RÉSZVÉTELEDET A KÖVETKEZŐ
EMAILCÍMEN: MUSHKINÁL: MUSHKIS7@GMAIL.COM/+36707785040
VAGY BÁNKI MÁRIANÁL BANKI.PETERNEI23@GMAIL.COM/
+36704276451**

SZERETETTEL VÁRLAK,

MUSKI

Netanjahu: Előmozdítjuk a jogrendszert megváltoztató törvényeket

A miniszterelnök egy WSJ-nek adott interjújában elmondta, hogy a bírák kiválasztásával foglalkozó bizottságban is lesznek változások, és hogy „nemzedékeken át megmaradó” törvényhozás előmozdítására törekszik. Hozzátette: Izrael nem ad át Vaskupolát Ukrajnának, attól tartva, hogy a technológia iráni kézbe kerül.

Benjamin Netanjahu miniszterelnök azt nyilatkozta a Wall Street Journalnak, hogy szándékában áll az ország jogrendszerét átalakító törvények előmozdítása, de azt a normakontrollt felülíró törvény (פסקת ההתגברות) nélkül, amely lehetővé tette volna, hogy a törvényhozás felülbírálja a Legfelsőbb Bíróság döntéseit. A csütörtökön megjelent interjújában Netanjahu azt állította, hogy több dolgot megváltoztatott a puccstörvényben annak érdekében, hogy megállapodásra jussanak az ellenzékkel, beleértve a normakontrollt felülíró törvényt is.

“Rögtön az eredeti javaslat előterjesztése után közöltem, hogy elvetem azt az elképzelést, hogy a Kneszet egyszerű többséggel felülírhasa a Legfelsőbb Bíróság döntéseit” – mondta Netanjahu. Arra a kérdésre, hogy a normakontrollt felülíró törvényt különleges többséggel alkalmaznák-e, határozott nemmel felelt.

Ezt követően a miniszterelnök kitért a bírák kiválasztását végző bizottság összetételének megváltoztatásának kérdésére (amely nagyobb hatalmat biztosítana a kormánykoalíciónak a bírák kinevezésében), és azt mondta: **„Egyértelmű, hogy a bírák kinevezésének módja nem a jelenlegi, és nem is az eredeti struktúra szerint történik majd”**, de konkrét részleteket nem közölt arról, hogy a módosított változat mit tartalmazna. - **“Figyelek a közvélemény hangulatára és arra, hogy szerintem mi az, ami átmegy a rostán”** – tette hozzá.

Netanjahu ugyanakkor az ellenzéket hibáztatta, amiért nem tudnak megegyezni a jogrendszer átalakításával kapcsolatban. **“Széles konszenzusra és megegyezésre törekedtem az ellenzékkel, de három hónap után rájöttünk, hogy az ellenzékre akkora politikai nyomás nehezedett, hogy a legminimálisabb dologban sem tudtak megegyezni”** – állította. Szerinte az ellenzék elutasította azokat a koalíciós javaslatokat is, **“amelyeket az ellenzék vezetői terjesztettek elő, mielőtt ellenzékbe kerültek volna”**. Ezt követően Netanjahu hozzátette, hogy ő olyan elfogadott jogszabályokat igyekszik előmozdítani, amelyek **“nemzedékeken át fennmaradnak”**.

Netanjahut az interjújában az iráni-orosz kapcsolatokról és Teherán az ukrajnai háborúban Moszkvának nyújtott segítségéről is kérdezték, és elmondta, hogy Izrael üzeneteket küldött az ügyben Moszkvának. **“Természetesen ez aggaszt bennünket, aggodalmainkról értesítettük az oroszokat”** – mondta. **“Segítünk Ukrajnának a polgári védelemben, a polgári figyelmeztető rendszerben is, de hangot adunk aggályainknak az orosz kormánynak.”**

Ezt követően Netanjahu kifejtette, hogy Izrael azért nem biztosít Ukrajnának olyan légvédelmi rendszert, mint a Vaskupola, mert attól tart, hogy az általa Kijevnek átadott technológia végül iráni kézbe kerül, és Teherán ugyanezt a technológiát fogja alkalmazni Izrael ellen. **“Végül izraeli rendszerekkel találjuk majd magunkat szemben”** – figyelmeztetett. **“Ez nem elméleti fenyegetés, mert a nyugati rendszerek pontosan ezt az utat járták be, és most a Hezbollahnál találjuk őket a határunkon.”**

Forrás: (akibic)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

A POÉN 1. RÉSZÉ	▼	LÁBVÉG! EGYES OSZLOP	TÁV NA- GYOBBIK RÉSZE!	GÉPPISZ- TOLY TARTO- ZÉKA	MEG LEHET VENNI	EGYEN- LETES FELÜLETŰ	KÉSZŰL A BETONO- ZÁSHOZ													
NÁLA LEJEBB- RE RAK																				
VERSENY- TÁRS																				
STÁB TAGJAI!			MARGA- RINMÁRKA GYORSAN SZALAD																	
NEM HASZNÁL FESŰTI!				NÓTA, ÉNEK 24 ÓRÁ- BOL ÁLL																
NESZTE- LENŰL HALADÓ							AZ URÁN VEGYJELE VERSET MOND													
TELEPES NÖVÉNY					SAKLAP, RÖVIDEN TAPASZ- TAL					HANG- SZER PÓTÁGY OLDALAI!	AUTÓS CSILLAG- TÚRA	ORTO- RÖVIDEN	EME BELGA ÉS VATIKÁNI AUTÓJEL					ÚTKE- RESZ- TEZŐDÉS		
CIRKUSZI HINTA								A POÉN 2. RÉSZÉ APRÓZ- VA LÉP												É
ENERGIA, RÖVIDEN		NEWTON, RÖVIDEN CSERJE		SILÁNY CSAK, A KÖZEPÉNI!									A NAV VETI KI MARÓ VEGYÜLET							
AZ ELBA KÖZEPE!			ZENEI MŰFAJ FOKHAGY- MADARAB							NÉMÁN LESŐ! BALZSAM, RÉGIESEN			NUGÁT- SZELET! ÉGETETT SZESZ							
TÖRVÉNYI LEHE- TŐSÉG									MEGSZŰ- NIK A KŰT BŰVÉSZ- KEDIK											
TALAJ- MŰVELŐ ESZKÖZ				A KEZDE- TEKTŐL ARRA A HELYRE							VIRÁG- TARTÓ DÍSZ- ELŐADÁS									
EGYMÁS UTÁN MOND						FÜGGŐ- FOLYOSÓ ABLAK- REDŐNY							A SZE- MÉVEL ÉRZÉKEL LEJTŐ							
GYÖKE- REZIK					RÖNTGEN, RÖVIDEN SZŰRKÉS- SÁRGA		VALÓS ISKOLAI FELADAT													LYUKON KERESZ- TŰL- BÚJTAT
INGBEN VANI		FÉKE- VESZTETT TALAJ- FAJTA																	UGYANI FÉMPÉNZ	
HÁLÁS SZÍVVEL EMLEGET				KÉST KÖ- SZÖRŰL ISMÉTELT TAGADÁS						TANÁCS- KOZÁS HATÁRŐR- EGYSÉG										
TÖMEG- BEN ÁLLI BAJT HOZÓ			HANG- TÖLCSÉR FÉL ZEKEI									SZÁL- FEGYVER BELŰL LEDŐLI!								
							ÉNEKES (GYÖRGY) BAR, RÖVIDEN													INDUL A MUNKA! A KÓRHÁZ JELE
RÓMAI 5-ÖS	R					KERÉK- PÁR- TÖMLŐ														FORRA- DÁS, SEBHELY

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ב

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Jun. 30. – 2023. Júl. 07.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
30. péntek	7:00	19:00
01. szombat	8:00	21:00
02. vasárnap	8:00	19:00
03. hétfő	7:00	19:00
04. kedd	7:00	19:00
05. szerda	7:00	19:00
06. csütörtök	7:00	19:00
07. péntek	7:00	19:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
30. péntek	20:26	01. szombat	21:47
07. péntek	20:24	08. szombat	21:43

POÉN SAROK

A skót sorra pakolja le a könyveket a polcra egy dobozba. Megkérdezi a felesége:

- Hát te, mit csinálsz?
- Jönnek vendégségbe McDermot-ék.
- Na és? Gondolod, hogy ellopják a könyveket?
- Nem. Felismerik.

ESEMÉNYEK

Csütörtökön tartott Jahrzeit-ot Dr. Goldberger Tamás nagymamája után, akit még ő is ismert. Imádkozás befejeztével tikunt adott az eltávozott emlékére.

Izrael a negyeddöntőben! Az izraeli U21-es labdarúgó válogatott folytatja az U20-as válogatott sporttörténelmi sikerét a Grúziában rendezett korosztályos Európa-bajnokságon.

Skajach:

Bizonyos vallási kötelezettségek elvégzése, tanítások stb. után szokás az ezt a tevékenységet befejező személynek kívánni. Nagyjából annyit jelent, hogy "újuljon meg az erőd!"

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilétek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt július 05.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>
Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor